

W drugim dniu konferencji referaty wygłosili również mgr Marek Przychoździński – *Rozum praktyczny u św. Tomasza i Kanta (dwie racjonalności i ich wpływ na współczesność)*; Grzegorz Blicharz i Damian Pietrzyk – *Różne współczesne koncepcje prawa naturalnego*; dr Adam Szafrąński – *Znaczenie dobra wspólnego dla oceny i interpretacji przepisów publicznego prawa gospodarczego*.

W podsumowaniu konferencji ks. prof. Franciszek Longchamps de Berier podziękował Centrum Myśli Jana Pawła II i Koło Naukowe „Utriusque Iuris” za zorganizowanie konferencji. Podkreślił, że jej przebieg i zainteresowanie nią wskazują na potrzebę refleksji nad prawem naturalnym i stanowią przejaw ruchu intelektualnego, jeszcze kilka lat temu trudnego do wyobrażenia na Uniwersytecie Warszawskim.

Referaty wygłoszone lub zgłoszone podczas konferencji zostaną opublikowane w materiałach pokonferencyjnych, wspólnym staraniem Centrum Myśli Jana Pawła II i Koła Naukowego „Utriusque Iuris”.

*Adam Szafrąński **

VII Lubelskie Sympozjum Naukowe na temat rzymskiego prawa karnego *Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w prawie rzymskim*, Lublin, 20–22.5.2010 r.

W dniach 20–22.5.2010 r. w Lublinie na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej (UMCS) odbyło się VII Lubelskie Sympozjum Naukowe na temat rzymskiego prawa karnego współorganizowane przez Katedrę Prawa Rzymskiego UMCS, Zakład Historii Starożytnej UMCS oraz Katedrę Prawa Rzymskiego Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (KUL). Tematem sympozjum była *Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w prawie rzymskim*.

Obrady otworzył Profesor Krzysztof Amielańczyk, który powitał uczestników i przybliżył historię sympozjów lubelskich. Pierwsze z nich odbyło się w 1993 roku i miało jeszcze charakter kameralny. Kolejne nabrały rangi cieszących się dużym zainteresowaniem konferencji ogólnopolskich.

* Dr Adam Szafrąński – adiunkt, Zakład Administracyjnego Prawa Gospodarczego i Bankowego, Instytut Nauk Prawno-Administracyjnych, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Warszawski.

Pierwszy referat wygłosiła dr Hanna Appel z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu na temat *Ustaw Gajusza Grakcha o charakterze prewencyjnym: 'ne quis in iudicio circumveniat' oraz 'de capite civis'*. Następnie dr Henryk Kowalski z UMCS opowiedział o *Ustawodawstwie Pompejusza w zakresie ochrony porządku publicznego w 52 roku p.n.e.* Dr Marzena Dyjakowska z KUL mówiła na temat *Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego a rzymskie ustawy o obronie majestatu*. Po tym wystąpieniu przewodnictwo obrad przejęła Pani Profesor Maria Zabłocka z Uniwersytetu Warszawskiego. Prof. Krzysztof Amielańczyk wygłosił referat na temat *'Sicarii' – zjawisko rzymskiego bandytyzmu w okresie późnej republiki rzymskiej*. Tę część konferencji zakończyła dyskusja. Debatowano m.in. o różnicy znaczeniowej między *sicarii* a *latrones*.

Część drugą rozpoczął referat dr Elżbiety Loski z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie (UKSW) *'Contra tribunum plebis furiosum et audacem'*. *Spory między urzędnikami zagrożeniem dla bezpieczeństwa republiki?* Dr Paulina Świącicka z Uniwersytetu Jagiellońskiego mówiła na temat *'Propter tranquillitatem animorum civium et securitatem publicam'*. *Grecka myśl, obyczaje i religia jako zagrożenie dla republikańskich obyczajów i porządku publicznego* przywołując głównie regulacje *sc de Bacchanalibus* oraz edyktu cenzorów *De rhetoribus Latinis*. Dr Przemysław Kubiak z Uniwersytetu Łódzkiego (UŁ) mówił o *Ograniczaniu 'ius vitae ac necis' właścicieli niewolników na przykładzie wymierzania kar wykonywanych na arenie*. Przywołał między innymi przytoczoną przez Gelliusa (5,14) anegdotę dotyczącą zbiegłego niewolnika, któremu wymierzono karę walki z dzikimi zwierzętami na arenie (*ad pugnam bestiarum*), a tymczasem lew, który miał go zaatakować, łąsił się do niego, ponieważ niegdyś niewolnik wyjął mu cierni z łapy, a potem żyli razem w jednej jaskini. Następnie dr Joanna Misztal-Konecka z KUL próbowała odpowiedzieć na pytanie *'Civitas interdicta monachis'*. *Mnisi zagrożeniem dla porządku publicznego?* Referentka starała się przybliżyć również poglądy dr Moniki Wójcik, wraz z którą przygotowywała wystąpienie. Dyskusja, która zakończyła tę część obrad, dotyczyła między innymi problematyki obrony koniecznej: czy można mówić o istnieniu tej instytucji w prawie rzymskim od czasów Cycerona. Dyskutowano też o znaczeniu *lex Clodia de iure et tempore legum rogandarum*, a mianowicie o tym, czy plebiscyt ten znosił, czy ograniczał możliwość zastosowania *obnuntiatio*. Wątpliwości wzbudziła również kwestia myśli greckiej jako zagrożenia dla rzymskiego porządku publicznego, na przykład interpretacja fragmentów komedii Plauta ośmieszających filozofię.

Drugi dzień obrad rozpoczęło wystąpienie – dotychczas nieobecny – Profesora Marka Kuryłowicza, który powitał uczestników, a następnie bar-

dzo barwnie opowiadał o *Publicznych porządkach i nieporządkach pogrzebowych we wczesnym cesarstwie rzymskim*. Przewodnictwo obrad przejął Ksiądz Profesor Antoni Dębiński z KUL. Następnie dr Maciej Jońca z KUL wygłosił referat na temat *Zmartwychwstanie Chrystusa a nietykalność grobu w świetle „Inskrypcji z Nazaretu”*. Dr Aldona Jurewicz z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego mówiła o *‘Hospitalitas’ i ‘patrocinium’ w ‘lex Coloniae Genetivae Iuliae’ (c. 130–131)*. Mgr Klaudia Jerz z UMCS przybliżyła problematykę *Śluzb porządkowych w komediach Plautusa*. Dyskusja dotyczyła kwestii związanych z pogrzebami, pozostawiania niepogrzebanych zwłok, położenia cmentarzy.

Kolejnej części obrad przewodniczyła Pani Profesor Anna Pikulska-Radomska z UŁ. Dr Ireneusz Jakubowski z UŁ wygłosił referat zatytułowany *Z zagadnień ‘furtum’ w Instytucjach Gajusa i Instytucjach Justyniana*. Mgr Anna Pawłowska-Mucha z Akademii Leona Koźmińskiego mówiła o *Wykonawcach kary śmierci w państwie rzymskim*. Mgr Andrzej Chmiel z UMCS zajął się problematyką *Ochrony bezpieczeństwa właścicieli niewolników w świetle ‘sc Silanianum’ – zagadnienia dowodowe*. Natomiast mgr Tomasz Tadajczyk z UŁ przybliżył kwestię *Statusu prawnego lekarzy w rzymskich ‘civitas’*. Dyskutowano o *furtum usus*, o władzy dyskrecyjnej cesarza rzymskich, a także o przywilejach dotyczących lekarzy.

Kolejnej części obrad przewodniczył Profesor Jan Zabłocki z UKSW. Rozpoczęło ją wystąpienie mgra Tomasza Banysia z UŁ, które dotyczyło *Wybranych problemów operacji policyjnych armii rzymskiej*. Dr Dariusz Słapek z UMCS starał się odpowiedzieć na pytanie *‘Spectaculi spectantes’ – widzowie, fani czy chuligani?*. Dr Jacek Wiewiorowski z Uniwersytetu Adama Mickiewicza (UAM) mówił o *Ochronie porządku publicznego jako przesłance reform zarządu prowincjonalnego za Justyniana Wielkiego w latach 535–536*. Dr Anna Tarwacka z UKSW przedstawiła referat na temat *‘In conspectu legum libertatisque moriatur’*. *Sprawa Publiusa Gaviusa a kompetencje namiestnika do ochrony porządku publicznego w prowincji*. Dr Renata Świrgoń-Skok z Uniwersytetu Rzeszowskiego zajęła się *Prawnokarną ochroną granic gruntów w państwie rzymskim*. Dr Adam Świętoń z UWM przedstawił *Rolę ‘agentes in rebus’ w wykrywaniu i zwalczaniu spisków przeciwko władzy cesarskiej w późnym Cesarstwie Rzymskim*. Jako ostatni wystąpił mgr Piotr Kołodko z Uniwersytetu w Białymstoku, który mówił o *‘Praefectus vigilum’ jako strażniku bezpieczeństwa publicznego w starożytnym Rzymie*. W dyskusji podnoszono między innymi problem stosowania przez rzymskich sportowców dopingu, który mógł polegać na wykorzystywaniu praktyk magicznych, a także kwestię diety gladiatorów: najnowsze badania skłaniają ku tezie, że była ona wegetariańska.

Na zakończenie uczestnicy konferencji mieli okazję obejrzeć inscenizację fragmentu *Żołnierza samochwała* Plauta oraz pokaz walk gladiatorów przygotowany przez Koło Naukowe Amatorów Antyku działające przy Zakładzie Historii Starożytnej UMCS. Przegrany gladiator – co warto podkreślić – został jednomyślnie ulaskawiony. Uczestnicy mogli przyrzeć się *sica* i ocenić jej przydatność w walce na arenie, a także możliwość jej zastosowania przez *sicarii* w ciemnych zaułkach Rzymu. Można było również spróbować wypieku przygotowanego według przepisu Apicjusza. Nie było natomiast *garum*, co w pełni zrekompensowała uroczysta kolacja.

Anna Tarwacka *

* Dr Anna Tarwacka – adiunkt, Katedra Prawa Rzymskiego, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.